

PAUL PRESTON

Historiador

“En la qüestió catalana l'únic que podria fer Felip VI és aportar-hi un toc de sensibilitat”

ANTONI BASSAS

¿Vostè també es pensava que Joan Carles moriria rei?

Sí, perquè no el veia amb ganes d'abdicar. Jo també pensava que havia d'abdicar, perquè no veia la solució dels seus problemes. Quan dic problemes, em refereixo sempre al problema més important per a ell: que és garantir la seva presència i de la seva família al tron. La situació era tal que havia de pensar a passar el mort al seu fill. Joan Carles està molt cansat i té una salut precària, i la seva popularitat va caient. Ell no ho volia, però era una decisió inevitable.

Quin d'aquests factors creu que pot haver tingut més a veure amb la seva decisió? L'estat de la salut, el capítol que en podríem dir *elefants i Corinna*, Urdangarin i la corrupció, la crisi econòmica i el canvi social i generacional, Catalunya...

[riu] Tot plegat, no? La salut, sens dubte. Després hi ha una cosa que no és culpa seva, el desencant immens que hi ha a tot el país perquè a la classe política hi ha corrupció i ineptitud. Això l'afecta perquè el tron és el cim del sistema polític. Però les acusacions contra Urdangarin i Cristina eren... Com es diu *mancha*?

Taca.

Ah, sí. Doncs eren una taca. Després hi ha coses que no se saben. No deu haver pres aquesta decisió tot sol. Deu haver tingut llargues converses amb els seus consellers, i potser li han dit que si els resultats de les europees es repetissin en les generals no podrien evitar una demanda d'un referèndum republicà o el traspàs al fill...

Tampoc no sabem si és que hi ha algun escàndol a punt d'explotar, no? Són coses que s'han de considerar. Però crec que el més important ha sigut el futur de la família reial. Sempre ha sigut així, començant per la decisió que l'hereu havia de ser Joan de Borbó, i després tot el comportament de Joan de Borbó que va permetre el robatori del seu fill amb aquell llepaulisme amb Franco. Després quan Franco va triar Joan Carles, la família s'ho va empassar precisament perquè el més important era garantir que el tron fos dels Borbons. I com saps per la meua biografia del rei, sóc gran admirador de Joan Carles, però això no vol dir que pensi que és un gran demòcrata. Però el 1975 els seus consellers i la seva dona li van dir: “Ara seràs rei, però si vols mantenir el tron l'únic camí possible és el democràtic”. Això ho explica tot. L'abdicació no canviarà la situació econòmica ni netejarà la corrupció, però podria millorar les opcions del fill de mantenir-se al tron.

Per què creu que després de 39 anys la monarquia no està totalment asentada a Espanya?

Pensa que és una cosa molt recent. Per què s'accepta el 1975? No hi havia opció, Espanya era una dictadura amb unes forces armades, la Guàrdia Civil, la policia armada, milers de falangistes amb armes... Després, la gent més intel·ligent veia que per evitar una matança, la via monàrquica era un bon mètode d'arribar a la democràcia. Per això molta gent deia “*No soy monárquico, soy juancarlista*” i, esclar, això significa que el que

Perfil Entrevista
telefònica amb Paul Preston (Liverpool, 1946), que respon des del seu despatx de la London School of Economics. Aquests dies no para de parlar amb Espanya i va de bòlit. Insisteix a fer l'entrevista en català perquè “tinc poques oportunitats de practicar-lo”, però el manté impecable. Fill de família treballadora, encara recorda que diferent li sonava l'anglès que parlaven els cadells de l'establishment a Oxford, d'on en va sortir amb un doctorat en història. Ha escrit la biografia de Franco i la de Joan Carles. Cap al final, és ell qui vol fer les preguntes. L'amoïna la reacció espanyola davant la pretensió catalana de fer una consulta el 9 de novembre.

s'havia assentat a Espanya era la imatge de Joan Carles, però no necessàriament la monarquia. La monarquia ha servit prou bé a Espanya precisament per les mateixes mancances de la democràcia. És a dir, tenim un país amb una crispació terrible, on els governs successius no han fet res per curar les ferides de la Guerra Civil, etc., i la monarquia ha sigut neutral entre els dos partits grans. Però si en un any hi ha més de dos partits grans, aquest avantatge de la monarquia desapareixerà.

En el discurs d'abdicació, Joan Carles va dir que deixava pas a una nova generació perquè s'encarregués de “fer transformacions i reformes”. El problema és que Felip VI no tindrà els poders del seu pare el 1975. Aleshores, igual que Joan Carles va entendre el 1975 que sense democràcia la monarquia no continuaria, ¿què ha d'entendre ara Felip VI en el mateix sentit?

L'única cosa que ell podria fer, i d'això tinc els meus dubtes, seria afegir

Interès "Pels Borbons, el més important sempre és garantir la continuïtat de la família al tron" **Comparació** "Felip és molt capaç intel·lectualment, més que el pare. Potser és menys astut. Li falta el do de gents del pare"

EFE

un to de flexibilitat i sensibilitat en les futures negociacions sobre la qüestió catalana. Si no és això, no sé què més podria fer.

¿Coneix prou Felip de Borbó per fer-ne una descripció?

Home, he estat amb ell tres o quatre vegades... Però sí que he tingut una impressió forta. La primera vegada va ser gairebé un dia sencer, perquè ell havia vingut a l'ambaixada, a Londres, i volia saber com funcionaven les universitats angleses. I era una reunió molt curiosa perquè presidia el marquès de Tamarón, que m'odiava perquè pensava que era un *rojo peligroso*, i va fer tot el possible per excloure-me'n. I, en canvi, Felip mostrava molt interès en la meua opinió. A la nit el príncep Carles d'Anglaterra va oferir un sopar en honor a Felip. Hi havia molta gent, però Felip va fer l'esforç de trobar-me i vam parlar mitja hora, fins al punt que el príncep Carles va venir a demanar-li a Felip que entrés ja al menjador i ell li va respondre: "Espera, que estic parlant

amb en Preston". La segona vegada va ser molt, molt, interessant. Havia publicat la meua biografia de Joan Carles, i el rei em va convidar a dinar a la Zarzuela. I em diu: "*Muchas gracias por venir*". I jo, com sempre, amb sarcasme: "Ah, jo pensava que m'havia convidat per tallar-me el cap!" "Per què?". "Reconec que el llibre que he fet ha d'haver sigut molt dolorós per al senyor". I em diu: "No, no, li estic molt agraït perquè realment m'ha tornat la meua vida. Molta gent pensa que m'han regalat el tron, però el llibre mostra el grau de patiment que he passat per arribar aquí". Vam començar prop de la una del migdia i vaig sortir a dos quarts de set. Tinc un gran remordiment de no haver tingut un magnetòfon, vam fer un seminari increïble sobre el 23-F. A la taula hi havia la reina i el príncep, i em va confirmar la bona impressió que tenia del noi. Vaig veure una família molt unida, amb carinyo entre pare i fill, carinyo entre mare i fill, carinyo molt més discret entre mare i pare... Anys més tard el vaig veure a

Joan Carles
"Està molt cansat, amb la salut precària i la popularitat baixa. Abdicar era una decisió inevitable"

Yuste, i em va semblar fred, formal, molt cortès... Vaig tenir la impressió que li pesava la responsabilitat. Evidentment, li falta el do de gents de Joan Carles... És un home molt capaç intel·lectualment, més que el seu pare, però potser és menys astut. No ho sé. Molt ben educat, molt ben informat, amb domini de llengües...

¿Ha vist que hi va haver manifestacions en favor de la república?

Jo, que no sóc monàrquic de cap de les maneres, crec que no és el moment. Potser hi ha un desig popular, però hi ha molta inestabilitat i pot ser un mal moment per iniciar grans canvis constitucionals.

¿O sigui que tampoc és el moment de fer una consulta a Catalunya?

Això em fa patir molt. Perquè, esclar, no sé quina serà la reacció de Madrid. Per exemple, els independentistes escocesos han dit que si guanyen el referèndum, que a més aquí és legal, aprovat pel govern conservador, volen que Elisabet II continuï com a rei-

na d'Escòcia. Esclar [riu], és impossible cap comparació amb Catalunya.

Justament Jordi Pujol va recordar l'altre dia que la Generalitat durant la seva època va jugar, i en alguns moments va aconseguir, la carta de la complicitat de Catalunya amb la Corona, i va lamentar que aquesta complicitat s'hagués trencat. Fins al punt que, com sap, fa un parell d'anys el rei, en una carta insòlita, va dir: "*No es momento de perseguir quimeras y de ver si son galgos o si son podencos*".

Sí, quan no es posava sobre la taula la qüestió de la independència podria haver-hi hagut una bona comprensió entre el rei i una part del seu Regne, però quan es comença a parlar seriosament del separatisme...

Ja, però en l'època de l'Estatut del 2006, amb la ferotge campanya de recollida de firmes anticatalana del PP contra un text que no era separatista, el rei tampoc no va dir res.

Aquí va ser molt intel·ligent, era el moment de no dir res. Hauria sigut excedir les seves competències... ¿El príncep parla bé català?

Quan llegeix discursos té fluïdesa, i sembla que el parla. I Letícia també. Home, és un punt a favor. Però és que en la qüestió catalana potser m'influïxen massa les males conseqüències que pot tenir. Jo pensava que la millor solució seria un federalisme real. Que Catalunya es quedés dins una Espanya federal, però quasi amb poders plens. Saps què vull dir?

Sí, sí, perfectament. Però no sabem si el federalisme del PSOE acabarà sent com l'autonomisme però canviat de nom. I el discurs del PP és "*¿Cómo vamos a dar nada a los que se portan mal?*"

[Esclata a riure] Aquesta idea reproduceix del tot el pensament de Franco. És el que sol dir un pare al fill entremaliat. Franco pensava que era el pare de la nació i que els nens dolents entremaliats eren la gent d'esquerra. És curiós fins a quin punt la gent de la resta d'Espanya té dret a opinar sobre l'estat de Catalunya. Jo, per exemple, reconec plenament el dret dels escocesos a fer el referèndum. Si guanyen, respectaré la decisió. Però també la lamentaré molt, junts som més forts. Però la situació és molt diferent. Aquí no veus en cap lloc un odi als escocesos. Hi ha un ressentiment molt fort amb Londres, però el trobes igual al nord d'Anglaterra.

Aquí tampoc no hi ha odi al carrer, entre catalans i espanyols i viceversa, i quan n'hi ha, és molt, molt minoritari. A part que, com sap, la societat catalana és molt barrejada. Esclar.

Senyor Preston, moltes gràcies pel seu temps.

A tu. —